

claràs-ho --- la pasta --- e après, ab un ganyivet tallaràs-la a *tirès* eguals; e cada *tir<a>* servirà per una casqueta; e après en cada *tira* metràs-hi pinyons ficats entre la pasta de la fruita», fi S. xv, Mtre. Robert, *Li. de Coc*.

Coincidint amb l'oc. *de tiero* tenim de *tira* 'en fileira', 'en sèrie seguida' a Mall.: «Ses Basses de Son Fortesa: n'hi ha tres *de tira*» Alaró 1963; «els innumerables animalets: me voldria assureu aquí, hores, i mirar-los; ara neden tots tres *de tira*, ara un darrera s'altre, ara s'encreuen en els seus camins ---»; «els petits *corredors* de platja volen en petits esbarts, a dotzenes, de roca en roca, i se veu com s'enginyen per agafar un cuc o un cranquet; volen *de tira*, un ran de s'altre, i llavors, d'una curta volada, se posen de bell nou», Arx. Ll. Salv. (pp. 125, 140).

En fi, arribem al màxim d'acostament als sentits de *tirar* i derivats quan passa a designar paratges on forma acarrerada, barrancs, còrrecs, arrugues en el sòl dels vessants o la superfície del terreny, i aquí la influència de *tirar* es deixa sentir fins a l'extrem de formar un duplicat *tiro* en provençal (potser contribuint-hi la influència del cat. *tira*, terme de teixidors o de gent de mar).

En català ja es documenta d'antic per al còrrec o rossegall de troncs (cf. *rua* i *carrua* RUGA en el mateix sentit), i és acc. pròpia de la zona pirinenca: «que negun no gos trer fusta del dit bosc per lo camí o *tira* que'l di; Arnau hi farà» a. 1366; «a camino de Mosset per la *tira* avall ---» a. 1421 (al costat de Mosset hi ha Orbanya, poble dalt del qual (costat N. del Rec del Menter) hi ha el vessant dit *Les Tires*, 1960); i altres docs. de 1418 i 1456 en *InuLC*. La *Tira*, canaleta que «munta molt» La Roca d'Albera (1959); *Serrat de la Tira*, Sirac.

En trobo moltes en el Capcir: *Lo camí de les Tires* Puigbalador; en compto cinc en el terme de Formiguera, on m'ho expliquen «són camí», algunes de molt grans i amb nom propi i antic: *Tira del Bac del Fórrn*, *La Tira dels Morts* que remunta tot el bac de la vall de Galba des d'Esposolla (1960). Però també va reapareixent, en forma intermitent, en diverses valls, Pirineus enllà fins a l'extrem O.: «aneu seguint la *tira* i no us perdeu», La Coma de Cardener (1931) i a la vall de Benasc (Urmella, 1985).

Sigui per l'acció autòctona del verb *tirar* o per propagació des de Cat., tenim, doncs, la forma en *i*, en certes accs. en provençal i en alt-arag., en els quals la monoftongació de *iei* ja no és de fonètica normal: «si Bastouniè, / qu'armà de lanço l'on amiro, / pèr li carriero soun en *tiro*», *Calendau* (x, 25.5, trad. «par les rues se déploient»). *Tiras de vites* 'divisiones de viñedo' a. 1465, *Arch. d. Filol. Arag.* x, 258. *Feban un cuer a tiras* 'partien un cuiro en tires, llenques' Bielsa (1965).

DERIV.: *Tireta* 'llenca de tela', sovint teixits rics i elegants (al. *zierde*): «que no vage vestit pomposament e gentilment, ab ganivets guarnits d'argent, ab sinyell de flocs, ab gipó de 12 *tiretes*», StVicentF (*Serm.* II, 103.1), en plural s'aplicava àdhuc a cosa ma-

jor «un parell de *tiretes*» en el *Decam.* (VIII, § 5, 450.15) traduïnt «una valigia»; *atireta*: strigmentum», Busa-N.; «ni cordar-se en *tirètes* sense cap, / ni gos famolenc, ni porc molt fart», CRos (*AdagesR*, 1736, p. 77); *cap de tiretes* també OPou, amb què convé relacionar l'eiv. *captiretò* (infra); «ROBES --- çaragiells o cuxals; *tiretes* de seda: ligulae sericae; *tiretes* de cuyro: ligulae coriaceae; los caps de les *tiretes*: armamenta ligularum; estrényer ---, afluxar ---», OPou (*ThPu.*, 306); «no val una *tireta*: ne ligula quidem dignus; *fer tiretes en lo mar, o tenir oys*: nauseare; *de la tua pell se faran tiretes ---*», DTo. 1647; és dita proverbial «discorrent amb --- filosofia que no's feien pas de llur pell les *tiretes* --- i que tot sol s'escatís», VCatalà (*Ombrioles*, 91.3).

Tireter [1502, *Vocab. Cat.-Al.*, entre els noms d'oficis, § 883]; *tireter* «strigmentarius», Busa-N., DTo.; «ligularius», OPou, *ThPu.*, 165, llista de *menestrals*; «B. Molrà, *tireter*» a Rialb de N. (*Spill* de Castellbò a. 1518, 107v^o); *tireterius*, draper de luxe, en un doc. de Rialb a. 1526 (arxiu de J. Lluís Pall., 1959); «qui fa o ven *tiretes*: *agujetero*», Belv., Lab.; *tireteria* 'ofici y botiga de tireter', Lab., DOrt. *Tiretada*. *Tirella*, teixits, BDC IV, 157. *Tirera* 'fila, renglera' val. (AlcM); V. supra en la cita del Fages de Romà; dissimilat en *tilera* mall. 'perxa on pengen les sobrassades' (Artà, AlcM). *Tiroia*: «carrers --- sembrats de flors de ginesta --- me passejava --- per una *tiroia* de prada que --- un gegant --- li hagués transportat»; i figuradament: «D'improperis y dolors / quina *tiroya* m'arriba! / una cèdula de boig, / un protocol de follia» era el plany comoveedor de l'altíssima víctima de la conxorxa Cànon-Màmon; Verdaguer (*Prosa Florida*, 1899, 29.9f.; poesia *Benvinguts*, 2-xi-1894, epist. IX, 21n.). *Tiroi*. *Tirolles* 'manyocs de llana ---' (teixits, BDC IV, 157) (i probt. *tiró* en les accs. §§ 3 i 4, d'AlcM). *Entretira*.

Tiringa 'tirallonga, seguit de coses, rècula de gent' mall. (Torres, *Costa i Llobera*, *IdOr*, 170) i més sovint dissim. en *teringa* (sovint mal grafiat *ta*): «pes camí troben una *teringa* de gent que se'n duien a enterrar un infant mort» rondalla, AMAlcover (BDLC XVI, 133); «tota la ciutat estava endiumenjada d'arcs de triunf, enramades, *teringues* de llanternes i aranyes elèctriques ---»; «estudiades aquexes dues *teringues* de noms, resulten: ---», BDLC VI, 121; *ibidem* II, 363; «aquella *teringa* de molins estesos a ran de mar ---», Miquel dels Sants Oliver (*Ciutat de Mall.*, 65.6); d'on el diminutiu *teringuella* que a Eiv. metatizen en «*tiranguella*: sarta»; i, amb derivació regressiva, mall. local *tinganga* i *tirenga* (AlcM); potser també alguerès *tingoni* 'cuc'.

Contaminat per la *r* redoblant de *terra* o *tàrrec* o *roman-*, deu sortir d'aquí el mall. *terringos*, *fer* «hacer monadas, remilgos» (DAG., *tarr-*): «el pastor, mentres passava per darrera na Rosa, la més jove y la més guapa de les figuraleres, la pessigà a un bras; ella --- li remeté amb una manotada a la cara --- el cas era que'l pastor feia *tarringos* a la figuralera perquè li agradava ferm; aquesta, per riure, coquetetjava amb en